

Analiza de risc – instrumentul prin care contribuabilii află probabilitatea de a fi supuși controalelor ANAF

Autor:

▪ Alex Slujitoru, Avocat în cadrul Băncilă, Diaconu și Asociații, Casa de Avocatură asociată EY

Cu aproape 60% mai mulți contribuabili verificați în cadrul tuturor formelor de control fiscal, în primul semestru al acestui an, comparativ cu aceeași perioadă din 2021, cu peste 250% mai multe decizii de impunere emise și cu 740% mai multe debite stabilite în sarcina contribuabililor verificați, sunt rezultatele evidențiate de Raportul de activitate al instituției pentru prima jumătate a anului 2022.

Documentul relevă însă și alte câteva aspecte interesante. Astfel, deși se observă o creștere a numărului de contribuabili care au trecut printr-o inspecție fiscală (18.108, față de 17.179 în 2021), sumele suplimentare stabilite au fost cu aproape un miliard de lei mai mici față de anul trecut, respectiv 1,5 miliarde față de 2,34 miliarde lei, pentru aceeași perioadă.

Acest decalaj va fi cel mai probabil recuperat în a doua parte a anului, chiar într-un context de scădere a numărului inspecțiilor desfășurate. De exemplu, în a doua parte a anului 2021, s-au derulat 15.710 inspecții fiscale care au stabilit sume suplimentare de 2,7 miliarde de lei.

În același timp, se remarcă o creștere de 2,5 ori a numărului

verificărilor documentare, de la 2.773 în primul semestru al anului 2021, la 6.942 în primul semestru al anului 2022, ceea ce depășește chiar numărul verificărilor documentare din întreg anul 2021 (6.804). Sumele impuse la plată au fost de aproape trei ori mai mari: 215 milioane lei în primul semestru din 2022, față de 86 milioane lei în aceeași perioadă a anului anterior și 201 milioane lei, sumă impusă în tot anul 2021. Numărul sesizărilor penale efectuate de inspectorii fiscali a scăzut și el, chiar semnificativ, de la 181 se sesizări în primul semestru al anului 2021, la 126 în perioada corespunzătoare a anului 2022.

Pe de altă parte, este îngrijorătoare creșterea sumei stabilite suplimentar în sarcina contribuabililor verificați de către Direcția Generală Antifraudă Fiscală (DGAF): de la 23,5 milioane lei la aproape 200 milioane lei, adică o majorare de opt ori în primele șase luni din 2022, față de aceeași perioadă din anul trecut.

Instituția a avut însă o activitate foarte intensă, prin care au fost verificați de patru ori mai mulți contribuabili în prima jumătate a acestui an, respectiv 589, față de 167 în perioada similară din anul precedent.

Sunt cifre oficiale care demonstrează intenția autorităților de control fiscal de a intensifica activitatea de control, urmând strategia ale cărei obiective principale sunt de a descoperi cazurile de fraudă și neconformare la plata datoriilor către buget și recuperarea sumelor datorate de către contribuabili.

Mulți contribuabili continuă însă să se întrebe cum să NU ajungă subiectul unei inspecții fiscale sau al unei verificări documentare care, așa cum reiese din practică, de cele mai multe ori, se finalizează cu sume suplimentare impuse la plată. Răspunsul continuă să fie acela că nu există o „rețetă” de urmat care să asigure desfășurarea liniștită a activității, fără vizite din partea ANAF.

Din perspectiva autorităților, fiecare contribuabil, mic sau mare, companii sau persoane fizice, este încadrat pe o scară de risc, în funcție de comportamentul fiscal privind declararea și achitarea taxelor și impozitelor, cuantumul acestora, neregulile identificate în controalele precedente etc.

Potrivit legii, la baza deciziei de a verifica sau nu un contribuabil stă această „analiză de risc”, definită de Codul de procedură fiscală drept „activitatea efectuată de organul fiscal în scopul identificării riscurilor de neconformare în ceea ce privește îndeplinirea de către contribuabil/plătitor a obligațiilor prevăzute de legislația fiscală, de a le evalua, de a le gestiona, precum și de a le utiliza în scopul efectuării activităților de administrare fiscală”. Astfel, contribuabilii încadrați la „risc mare” sunt controlați cu prioritate, în timp ce contribuabilii cu „risc mic” sunt lăsați pe plan secund.

Deși de-a lungul vremii au existat numeroase discuții între mediul de afaceri și Ministerul de Finanțe cu privire la stabilirea (și apoi publicarea) unor criterii clare în funcție de care se determină riscul unui contribuabil – la un moment dat discutându-se chiar de corelarea acestui risc cu posibilitatea de a accesa diverse facilități fiscale, credite bancare etc., nici până în prezent nu există un act normativ care să detalieze criteriile de risc, clasele de risc și procedura de determinare a riscului, cu toate că în varii rapoarte sunt menționate anumite zone de interes privind riscul (spre exemplu, în Raportul privind activitatea ANAF pentru semestrul I din 2021 se precizează că „Riscurile majore identificate în primul semestru al anului 2021 sunt reprezentate de riscul de subdeclarare a obligațiilor fiscale, precum și de riscul privind neachitarea obligațiilor de plată (ținând cont de facilitățile oferite), respectiv: riscul privind neachitarea obligațiilor fiscale, riscul privind plata cu întârziere a obligațiilor fiscale, riscul privind

provocarea insolvabilității/reducerea intenționată a capacității financiare”).

Există totuși un instrument (o analiză profesionistă) pe care fiecare contribuabil ar putea să-l utilizeze inteligent, prin care este investigat gradul de risc, pentru a ști în fiecare moment cum sunt „priviți” de autoritățile fiscale și cât de ridicată este probabilitatea de a fi subiectul unui control fiscal.

EY oferă o asemenea analiză rapidă a factorilor de risc, determinând cu acuratețe ridicată nivelul de risc al contribuabilului, fără însă a pretinde că ANAF are o viziune identică asupra contribuabilului.